

Titulars i reserves

Josep Lluís Micó

Cròniques entre la derrota
i la remuntada

Pròleg d'Albert Sáez

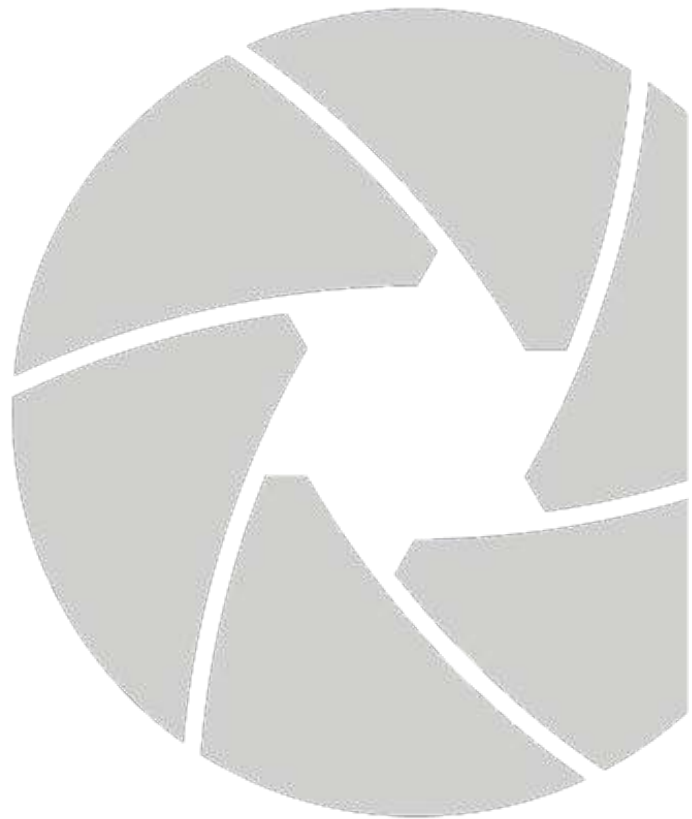
Saldonar.

Titulars i reserves

Josep Lluís Micó

Cròniques entre la derrota
i la remuntada

Pròleg d'Albert Sáez

Sinopsi

El titular és l'element més rellevant de la informació. La reserva és l'actitud de recel o desconfiança davant d'algu; per exemple, un periodista que pretén revelar amb un bon titular allò que els altres volen amagar, perquè és delictes o perquè és dolorós i humiliant.

Titulars i reserves presenta tres mostres de periodisme literari sobre realitats i vivències que els actors implicats havien mantingut ocultes fins ara. Així, els relats tracten les experiències d'individus que, després de la derrota, van recórrer a solucions extremes —la violència, la prostitució, el narcotràfic— per iniciar la remuntada. Uns ho van aconseguir i d'altres van optar per una solució dràstica.

La primera narració, «Consells per tallar una ceba sense plorar», se centra en l'assetjament físic i digital que pateix una família de Madrid instal·lada en un poble petit durant la pandèmia. La protagonista de la segona, «Producte interior brut», és una universitària que es converteix en escort de luxe per guanyar els diners que costa el prestigiós màster que vol cursar. La tercera peça, «Gent que passa», és un experiment que fusiona dos gèneres tan allunyats com l'entrevista i la poesia.

Taula

Sinopsi

Literatura d'observació

Albert Sáez

Consells per tallar una ceba sense plorar

La corda

El poble

La frontera

La família

Semifinal (I)

Les forasteres

Les llàgrimes

La ceba

Les notícies

Semifinal (II)

La música

El bar

Les botigues

La nit

Semifinal (III)

El xèrif

El duel

Les bandes

El preu

Semifinal (IV).

Els errors

Les històries

Els animals

El taüt

Semifinal (V).

El centaure

Els lladres

El cementiri

L'assalt

Semifinal (VI).

El desert

El ganivet

L'oest

La diligència

Semifinal (VII).

La recompensa

Els voltors

La cabellera

El cordó

Producte interior brut

Extracurriculars

Revenja bona vista

Economia de l'orgasme masculí

El silenci no és innocent

Mai res ni ningú

La necessitat i l'odi

Sexe abstracte

Gent que passa

Heredia

Mia

El Loko

(.)

Jairo

Sento

El Lupas

Nuri

Pajares

Wilson

El Madrileño

Suleyman

Omar

Anònim número 1

Vipe

El Uñas

James

Juan

Jairo

Anònim número 2

El Uñas

Ahmed

Vero

El Loko

Karim

Don Antonio

Nuri

Yussef

Mery.

Juan

Fernando

Yuri

Lucy.

El Madrileño

Fernando

Moha

Juanlu

Anònim número 3

Pepe

Mia

Beni

Fenomanel

Tony.

Moha

Iván

Don Antonio

El Lupas

Mery.

Yuri
Glossari

Literatura d'observació

Albert Sáez

L'acadèmia ha paït malament l'estudi del periodisme. L'ha volgut tractar com una tècnica, com una ciència o com un art. John Austin defensava una visió més integradora del coneixement i sostenia que en els inicis de la humanitat tot el saber s'acumulava a la filosofia, de la qual, a mitjans del segle XVI, s'havia desvinculat la física, i pronosticava que, potser en el segle XX, se'n desprendria una ciència del llenguatge o de la comunicació. No ha estat així. Però una cosa queda clara: el periodisme només es pot entendre des de la literatura, per molt que ens esforcem a pretendre fer-ne una distinció inexpugnable. Com deia Josep Pla, tot és més entenedor si destriem la literatura imaginativa de la literatura d'observació. Totes dues participen de la naturalesa del relat, però parteixen de pressupòsits diferents, en un cas la voluntat de projectar la realitat que podria ser i en l'altra la de reflectir la realitat impossible de saber com és. El periodisme, sense cap dubte, és literatura d'observació, el relat del que els periodistes han pogut escatir d'una realitat tan fugissera que només existeix en els instants. Sumar-los és el primer artifici de tot relat.

En el context digital, el periodisme, com tantes altres coses, ha de retrobar-se amb la seva essència, amb els seus components bàsics. El periodisme, per adaptar-se a la realitat digital, ha

d'admetre que la seva essència no està en el suport que utilitza per explicar les seves històries ni en la periodicitat de les seves publicacions. Podria ser que acabéssim tenint un periodisme sense diaris o sense emissores de ràdio. I, fins i tot, un periodisme sense períodes. Les xarxes ofereixen informació contínua, sense la segmentació de la setmana, del dia o de l'hora. Per això no són exactament periodisme, perquè no són un relat sinó una mera suma d'instantis. I les instantànies són necessàries però no suficients per entendre i explicar la realitat. La capacitat de narrar, de generar un relat més enllà dels impactes, és una dimensió que ens fa humans, com diria l'admirat Josep Maria Esquirol. Som persones perquè la narració que fem amb la suma dels instantis viscuts i retinguts en la memòria ens proporcionen una identitat. I això que passa individualment també passa socialment. Un diari, va dir Arthur Miller, és una nació en conversa amb ella mateixa. Fixem-nos que no va dir que fos una rotativa ni un exemplar. Va dir una conversa, un relat.

Titulars i reserves, el llibre que acaben d'obrir, és periodisme en essència. És literatura d'observació. Josep Lluís Micó té una mirada penetrant, de manera que treu petroli de tot el que passa per davant dels seus ulls. Mira i remira fins a entendre la complexitat del que es proposa explicar. Ho podria resumir en un tuit. I quan vol, ho fa. Però com a periodista excel·lent el que vol és explicar una història. Mirar-la des de tots els punts de vista, sabent que tot i així no la captarà en la seva integritat. Una mica a la manera de Michel Foucault, Josep Lluís Micó sap que en els marges és on la realitat agafa més força, amb la qual cosa permet

ser vista amb més nitidesa. Les millors joies del periodisme han nascut de la narració dels anomenats successos, de la mala vida com es diu a les redaccions. És en el límit on es defineix millor l'essència, la frontera delimita el territori. De manera que aquest llibre ho té tot: mirada penetrant, relat ambiciós, històries en la frontera... Perquè, finalment, el que té Josep Lluís Micó és estil, una veu pròpia que torna un llibre rere l'altre per sacsejar-nos, per interpel·lar-nos, que dirien alguns. Gaudim-lo perquè és periodisme en estat pur. O sigui, literatura en estat pur. O sigui, la vida en estat pur.

El titular és l'element més rellevant de la informació. Atrau el públic, raó per la qual ha de sintetitzar allò que destaca dels fets d'interès periodístic. Un text magnífic oferirà una imatge penosa si està mal titulat. En canvi, qualsevol peça mediocre amb un encapçalament brillant aconseguirà enganxar l'audiència. L'aparença dels titulars és simple: una frase curta, potser només un sintagma. Però la seva essència equival al periodisme mateix. Els criteris de claredat, brevetat i atractiu són irrenunciables. Els titulars han de ser concisos, no pobres, i assequibles per a tot tipus de lectors. Titular és igualment qui exerceix un càrrec o una professió amb un títol o un nomenament oficials. O la persona o la institució que té al seu nom un títol o un document jurídic que la identifica, que li atorga un dret o la propietat d'alguna cosa, o que li imposa una obligació. I, per descomptat, és titular el jugador que intervé habitualment en la formació del seu equip. Sigui com sigui, en aquest cas, els titulars que ens ocupen funcionen com l'avaluació de la notícia, la crònica o el reportatge. Pel seu contingut, explícit o metafòric, es comprèn la repercussió o la contundència de l'esdeveniment o el succés que es detalla a continuació.

La reserva és l'actitud de recel, desconfiança o desacord davant d'algú, per exemple, un periodista que pretén revelar amb un bon titular allò que els altres volen amagar, perquè és un delictes, perquè és dolorós o perquè provoca vergonya. Amb discreció,

circumspecció i moderació, és a dir, amb reserva. També s'anomena reserva la guarda o custòdia que es fa d'alguna cosa. Reservar és l'acció de destinar un lloc o un objecte, d'una manera exclusiva, per a un ús o un individu determinats. El jugador que no figura en l'alineació inicial, encara que sí que pot actuar en substitució d'un altre, és un reserva.

Aquest llibre, que té molt poca relació amb l'esport, es diu *Titulars i reserves* perquè presenta tres mostres de periodisme — titulars— sobre realitats i vivències que els actors implicats havien mantingut ocultes fins ara —amb reserves—. En bona part, aquests relats són la continuació natural de *Química orgànica*, publicat per Saldonar el 2019, ja que hi apareixen dones i homes que igualment van exercir un paper destacat allà.

El primer artefacte de *Titulars i reserves* és «Consells per tallar una ceba sense plorar», un western periodístic sobre la maldat i el dolor elaborat amb els ingredients, la retòrica i el to de les pel·lícules i les novel·les de l'oest. Dins d'aquest reportatge extens, centrat en una família de Madrid que s'instal·la en un poble petit després del confinament de l'hivern de 2020, hi ha una altra història, sobre quatre suïcides frustrats. Aquí, alguns dolents van armats amb escopetes, i d'altres, amb telèfons mòbils, i cometen els seus abusos indistintament als carrers, els camps, WhatsApp o les xarxes socials.

L'estil de la segona de les tres peces que inclou aquest llibre, «Producte interior brut», és idèntic al practicat a *Química orgànica*, amb una intervenció mínima per part del periodista, que es limita a localitzar subjectes, convèncer reticents, formular

preguntes, enregistrar respostes, transcriure paraules i ordenar idees. O sigui, una mena de periodisme invisible, sense les tradicionals ingerències dels autors. En aquest cas, la protagonista és una jove universitària que, abans del coronavirus, es va convertir en escort de luxe per guanyar els diners que costava el prestigiós màster que volia cursar.

El llibre es tanca amb un altre format híbrid, «Gent que passa», el resultat d'un experiment que ha consistit a fusionar dos gèneres tan allunyats entre si com l'entrevista periodística i la poesia. El rap ha estat el motor creatiu i la inspiració de les composicions d'aquest recull, construït amb una matèria primera sensible: els testimonis de camells, sicaris i capos de la droga, recollits al llarg de les últimes dues dècades, també en plena pandèmia.

Tres cròniques que enfilen una sola seqüència. La primera, manifestament rural i emmarcada en la denominada «nova normalitat»; la segona, d'interior, que transcorre sobretot en habitacions d'hotels cars i abans de la Covid-19; la tercera, eminentment urbana, amb fets previs al coronavirus i d'altres, simultanis a la pandèmia.

Consells per tallar una ceba sense plorar

Aquest relat és un western periodístic. La combinació de conceptes pot resultar desconcertant, però em sembla que té sentit. És periodístic perquè està construït a partir d'informació d'actualitat, certa i contrastada, sense ficció ornamental ni artificis formals que no estiguin al servei de la comprensió de la història. I és un western perquè inclou totes les propietats d'aquest gènere. Quins són aquests components? Els repassem a continuació.

Sabem que els westerns són pel·lícules ambientades a l'oest estatunidenc i protagonitzades per vaquers, pistolers o caçadors de recompenses. Aquests personatges, en general, masculistes i racistes, apareixen representats sovint com nòmades desarrelats. Porten barrets, bandanes i esperons, i van armats amb revòlvers i rifles per assegurar-se la supervivència o resoldre els seus conflictes mitjançant les lleis de la frontera. Cavalquen per paratges àrids i desolats, entre granges polsegoses i ramats cobejats, fins que arriben a ciutats on els forasters no són benvinguts.

La primera vegada que es va utilitzar el mot amb aquest significat va ser en un article publicat a la revista *Motion Picture World* el juliol de 1912, malgrat que les característiques d'aquest gènere ja formaven part de la cultura popular del segle XIX, abans que el cinema es convertís en una indústria. Durant dècades, la conquesta i la subordinació de la natura a la civilització han estat

temes tan habituals en aquests films com l'enfrontament amb els nadius nord-americans, tant si les produccions procedien dels estudis de Hollywood com si venien del desert d'Almeria.

En qualsevol cas, l'acció acostumava a desenvolupar-se en funció d'uns codis d'honor particulars i d'una justícia dispensada molt freqüentment per les armes de foc, per exemple, a través dels duels. El saló i la música de piano, les prostitutes i els jocs d'atzar, el xèrif i el cementiri, la diligència i els atracadors, el predicador i l'escola, els indis i el ranxo, el protoperiodista i els animals carronyaires, la muntanya i els assassinats, el suïcidi i els rius... són elements fonamentals en aquestes narracions, bé siguin cinematogràfiques, televisives, literàries, pictòriques o gràfiques.

La veritable universalitat d'un gènere aparentment limitat ha propiciat que les seves trames hagin estat reformulades i deslocalitzades en múltiples ocasions. Per això, hi ha bons westerns que transcorren a l'Argentina o a Austràlia, el 1880 o el 1999. I també a casa nostra, amb personatges catalans, madrilenys o andalusos, i en època de pandèmia del coronavirus. De fet, les pàgines següents contenen actors i successos que, com s'ha avançat, es poden assimilar als distintius dels westerns, sense forçar metàfores o símls.

Qui segueixi llegint el llibre, hi trobarà discòrdies i disputes sobre l'honor i la justícia, atacs transparents i morts obscures, enveja i odi contra els forasters, xèrifs inoperants i solitaris emmascarats, alcohol i escopetes, bèsties i paisatges hostils. O sigui, un western en tota regla... basat en fets reals, entre vinyes i

campes de cebes, amb uns interludis que, sense additius, per si mateixos, ja són una altra història: «Semifinal».

Costa exercir el periodisme de llarg recorregut en temps de confinament, de restriccions de mobilitat, de distància de seguretat, de mascaretes, de desconfiança i de por. Però va ser d'aquesta manera com es van dur a terme les accions i els diàlegs que aquí es reprodueixen. Per tant, a l'hora de fer entrevistes i recopilar detalls per a aquest relat, jo vaig estar en igualtat de condicions respecte als personatges. La nostra feina, la dels periodistes, és explicar el món tal com se'ns presenta; així és com ens està tocant viure'l i així és com hem de tractar d'entendre'l.

La corda

No s'havia sentit mai la protagonista de res, ni tan sols de la seva vida. Va passar de ser la filla de la Mercè i el Miquel a ser la dona del Rafa i, després, la mare de la Valentina. Per ser identificada, necessitava sempre alguna referència, altres noms. Era un trist complement. Malgrat estar a prop dels cinquanta, li costava veure's, senzillament, com la Judith.

Des que era petita, els destins aliens l'havien portat d'un indret a un altre. Així havia acabat en aquell poble, en aquella casa, en aquella habitació. Però ara havia de decidir amb urgència i actuar amb determinació. Tenia davant la seva Valen, amb el cabell massa curt i mal tallat, penjada d'una corda, enmig d'una escenografia que no deixava lloc al dubte. Estava presenciant el seu suïcidi.

Venia del carrer. Més que cap altre sentit, era l'olfacte el que li havia recordat els últims matins que era allà, i no a Madrid, on havia passat tants anys, fins després del confinament. Entre les deu i les onze, quan faltaven dues o tres hores per dinar, totes les cuines expel·lien la mateixa aroma, dolça i suau, però profunda, de sofregit. Hi dominava la ceba, la resta d'ingredients no passaven de comparsa.

Només tancar la porta de l'entrada, amb aquesta flaire encara al nas, havia sentit el soroll d'algun objecte que queia a terra. Sabia que la Valentina estava sola a casa. La va cridar. Una vegada.

Dues... Tres, quatre, cinc! La noia no contestava i la mare va avançar fins a la seva habitació. L'única cadira del dormitori estava contra la paret i del revés, amb les potes a l'aire i el respalller a terra.

La nena estava penjada d'una de les velles cordes que el Rafa guardava al garatge, suspesa des d'una de les bigues de fusta que totes les visites lloaven indefectiblement quan l'examinaven des de sota. Movia els peus i les cames sense coordinació, seguint els impulsos d'una gravitació abstracta, però les mans i els braços, no; els mantenia estàtics.

La Judith es va arrencar la mascareta quirúrgica blava que duia i va avançar cap a la seva filla tremolant. Malgrat les llàgrimes que li brollaven sota les ulleres de sol i la suor que li queia pel front, podia observar l'expressió mineral de la Valentina. La va agafar de les cuixes i va fer força cap amunt, per alliberar-li el coll de la pressió de la soga i atenuar el pes del seu cos. Per salvar-la.

La descàrrega d'adrenalina l'havia distret de la necessitat de cridar que havia experimentat al principi. La pell de la noia, que desprenia una agradable olor d'olis d'oliva i de coco, com el sabó de dutxa que li havia comprat uns dies enrere, era neta i freda com el plàstic. Li lliscava entre els dits. Si no l'estrenyia prou fort, la Valen, que estava semiinconscient, moriria estrangulada.

El poble

El creixement de la població humana és asimètric. Aquest moviment desigual es paga amb energia i degradació ambiental. La ciutat genera disfuncions en l'ecosistema: l'explotació de

l'entorn per la indústria, la contaminació, etcètera. El coronavirus ha posat en crisi les capitals: amb més densitat, la probabilitat de contagi és més gran. I les mesures de confinament resulten més dures allà on hi ha menys possibilitats de mantenir la distància de seguretat.

L'auge de la ciutat s'ha produït a expenses del camp immediat. L'acceleració de la tendència a la urbanització provenia d'uns estils de vida en què els desplaçaments i les despeses no eren un problema, si més no, al Primer Món. El tancament de fronteres de països, regions i ciutats per la pandèmia va trencar aquesta lògica. Entre gener i abril de 2020, les cerques a internet de finques rústiques i xalets es van disparar.

La mudança de la família integrada pel Rafa, la Judith i la Valentina va acabar el capvespre del 7 de juny. Molt abans d'enviar al poble un camió carregat amb alguns dels mobles i tota la roba que tenien a Madrid, ell havia fet alguns viatges amb el seu Toyota Prius, contravenint la prohibició del govern sobre la mobilitat entre províncies i desobeint les súpliques de la seva dona i la seva filla.

Per a la Valentina, que en ocasions lluia els seus catorze anys com si en tingués dos o tres més, la reclusió al pis de Chamartín havia estat tan dura que va entendre el trasllat al poble del seu pare com una aventura estimulante. El moviment no tenia per què ser irreversible; no havien de vendre el pis de la capital. A més, quan hagués d'ingressar a la universitat, podria tornar a Madrid. De la Covid-19, llavors, només n'hi quedaria un record errant.

Els núvols tapaven un cel enfosquit quan van acabar de desfer la mitja dotzena de maletes i de col·locar al rebost i a la nevera les tones d'aliments i begudes que havien portat. A la Valen, la casa, de dues plantes, li va semblar més gran que mai. Malgrat tenir la façana de color siena i estar encaixada entre edificis de pisos més alts i moderns, el seu aspecte no era el del típic habitatge de poble heretat dels avis, ja morts.

Segons els càlculs de la seva mare, feia més d'un any que no hi anaven tots tres. Va ser quan es va celebrar el funeral del Rafael el comptable, que només va sobreviure quatre mesos la seva esposa, la Rosa la modista. Es notava que, des d'aleshores, la Judith havia redecorat el menjador i les cinc habitacions, i que havia reordenat els tres lavabos i la cuina. També el Rafa hi havia col·laborat, però, per a la Valentina, aquestes contribucions havien estat més modestes. En qualsevol cas, gràcies al pare, les plantes dels dos patis estaven tan ben cuidades que el seu verd era fosforescent. I el garatge, el celler, la biblioteca i el despatx feien goig.

Per uns instants, a la noia li van agafar unes ganes de llegir i fer deures que li van passar quan va fer memòria que l'endemà, a les vuit, hi havia programada una sessió de Zoom amb la seva tutora. Era una senyora que tenia la jubilació a tocar i que pronunciava els verbs amb solemnitat i els substantius de manera grollera. El curs s'estava acabant i la meitat del temari continuava sent un territori inhòspit per als alumnes.

El te fred i la música suau que formaven part de l'escena que la Valen havia imaginat a la biblioteca encaixaven igualment amb

una bona sessió de selfies amb les bigues restaurades del sostre al fons. Quan fes sol, els dos patis de la casa complirien moltes de les condicions per convertir-se en decorats naturals dels seus autoretrats i vídeos per a Instagram i TikTok.

La irrupció dels titulars del butlletí horari de les nou va desinflar la bombolla dels seus pensaments. Una locutora radiofònica amb una veu entapissada de drama deia que ja hi havia «més de 400.000 morts i 6,9 milions de contagiats per Covid-19 al món».

Van sopar pizza i van destapar una ampolla de vi de la terra. Com era habitual en ella, la Valentina es va negar a tastar-lo. La majoria dels pares prohibien als fills que tastessin l'alcohol, però els seus l'animaven a fer-ho. Amb moderació, és clar. A ella, li interessava més que la cobertura i el senyal del wifi arribessin bé a tota la casa. Va comprovar pam a pam que era així i se'n va anar al llit satisfeta.

La frontera

La Xina va informar l'Organització Mundial de la Salut (OMS) d'un brot de pneumònia d'origen desconegut a la ciutat de Wuhan l'última jornada de l'any 2019. L'endemà del Dia de Reis de 2020, els científics anunciaven que es tractava d'un nou coronavirus. La notícia del primer mort per aquesta causa va arribar l'11 de gener. El 23 d'aquell mes, tres casos confirmats a França es convertien en els primers d'Europa.

Les autoritats xineses van tancar Wuhan i, uns dies després, van confinar tota la província de Hubei: 56 milions d'habitants.

El Japó va posar en quarantena els 3.700 ocupants del creuer *Diamond Princess* en detectar una desena de malalts el 5 de febrer. Més de set-cents passatgers van acabar infectats i catorze van perdre la vida. La primera víctima fora d'Àsia havia estat un turista xinès de 80 anys que estava visitant França.

El metge de Wuhan que va ser sancionat per donar l'avís per la Covid-19, Li Wenliang, també va morir, en concret el 7 de febrer. El 12, el Mobile World Congress de Barcelona era cancel·lat, encara que el govern espanyol en negués les raons de salut pública. La primera setmana de març ja hi havia més de cent mil pacients al món. Itàlia va bloquejar la Llombardia el dia 8. Al cap de pocs dies, tot el país quedava enclaustrat.

Malgrat tot, l'OMS no va declarar la pandèmia fins a l'11 de març, quaranta-vuit hores abans que Espanya decretés l'estat d'alarma. Europa era l'epicentre del cataclisme que havia esclatat a Àsia i la Unió Europea va tancar les fronteres exteriors el 17 de març. El dia de Sant Josep, Itàlia ja superava la Xina en morts. De fet, el 8 d'abril, el gegant oriental aixecava la clausura de Wuhan. Anteriorment, el 24 de març, havien estat suspesos els Jocs Olímpics de Tòquio.

La meitat de la població mundial, més de 3.900 milions de persones, estava aïllada l'abril de 2020. La fita era d'un milió de malalts al planeta. El primer ministre britànic, Boris Johnson, va ser ingressat a l'hospital en estat greu per coronavirus aquella setmana. El nombre de contagis no descendia, però el president dels Estats Units, Donald Trump, va decidir el 17 d'abril que era el moment de «reiniciar Amèrica». L'atur havia arribat a la nació

més poderosa del món als nivells dels anys trenta del segle XX, amb vint milions de llocs de treball destruïts.

França i Espanya van començar a obrir-se la primera quinzena de maig. De seguida, Itàlia i Grècia en van seguir l'exemple. L'OMS comunicava a les acaballes d'aquell mes que el nou epicentre de la pandèmia era Amèrica. La resposta de Trump va ser congelar els fons per a aquest organisme, al qual va acusar de doblegar-se als interessos de la Xina. La Covid-19, que el 7 de juny s'havia cobrat ja 400.000 vides arreu, progressava de forma dramàtica per l'Amèrica Llatina. Un rebrot en un mercat obligava a confinar diversos districtes de Pequín el 22 de juny. Abans de començar el juliol, la xifra de víctimes era de mig milió, i el nombre de casos, de deu milions.

Durant mesos, el ciutadà mitjà va dependre de la tecnologia per a pràcticament tot: la feina, els estudis, la relació amb la família i els amics... Els que ja feien servir els sistemes digitals en el seu dia a dia en van augmentar l'ús. I molts dels que encara no ho havien fet, no van tenir més remei que sumar-se a aquestes pràctiques. En certa manera, va ser una molèstia afegida. No era agradable ficar a casa els caps, companys, clients, alumnes o professors. Però els que van seguir treballant-hi van ser uns privilegiats, ja que molts dels que no van tenir l'oportunitat de fer-ho es van veure afectats per expedients de regulació d'ocupació o van acabar a l'atur.

Per guanyar, cal saber com fer-ho, i el passat ofereix abundants claus sobre això. Amb tot, les persones s'obcequen a ignorar-les. En la societat, com en la naturalesa, freqüentment hi ha sistemes

que no aconsegueixen sobreviure, no perquè siguin deficients, sinó perquè se'n troben d'altres que estan més ben adaptats i, per tant, són selectivament més poderosos.

La família

Quan el 52 % de la població espanyola entrava en la tercera fase de la desescalada, de manera que desapareixien les limitacions horàries per sortir al carrer i es permetia viatjar entre províncies de la mateixa comunitat autònoma, la família es disposava a iniciar la seva primera setmana en aquell poble. Era el 8 de juny i feia sol, però no calor.

A les sis, la Judith va ser la primera a llevar-se, com era costum. La Valentina va esperar la seva tutora, que es va connectar amb vint minuts de retard a la sessió de Zoom de les vuit, esmorzant davant de la pantalla. També el Rafa, ben afaitat i perfumat, va començar la jornada mirant l'ordinador. El pare, que al poble fumava més que a Madrid, tenia la ràdio tan alta que tothom, inclosa la professora de la noia, va escoltar que Londres, París, Mèxic, Madrid i Barcelona s'havien unit a les mobilitzacions contra el racisme policial convocades als Estats Units per la mort de George Floyd a Minneapolis.

La Valen n'estava al cas, d'aquests successos, perquè, a l'assignatura sobre educació en valors, se n'havien ocupat. Es va apuntar a les notes del mòbil que, després de la conversa amb la tutora, havia de fer una *story* de l'Insta solidaritzant-se amb aquesta causa. Tindria moltes visualitzacions.

L'objectiu de la Judith era deixar la casa endreçada, fer ioga, trucar als seus pares i al seu germà i, si li sobrava temps, sortir a córrer una hora. No aspirava a més i va poder-ho fer tot perquè la nena hi va cooperar com si tingués la maduresa que donava a entendre el seu físic prodigiós.

El Rafa ja les havia advertit que havia de posar en ordre molts assumptes de la feina. O sigui, l'havien de deixar tranquil i, quan fos l'hora, preparar-li el dinar i el sopar. Cap problema; millor per a les dues. A mitja tarda, mare i filla van comentar les opcions que els oferia el poble. Al cap de dos minuts, el repertori s'havia acabat, i van haver de canviar de tema entre rialles curvilínies, cosa que va molestar el pare.

Mai seria un referent internacional en la seva àrea, com li hauria agradat, però havia assolit l'estatus de professor de Psicologia respectat pels companys espanyols. Ho era per una docència executada amb una honradesa pròpia del passat i malgrat una recerca que no amollava el llast dels primers anys 2000, quan va publicar els seus articles més citats. Encara no havia complert els cinquanta i ja era una vella glòria de manual.

Sigui com sigui, el 2019 i els primers mesos del 2020 havien estat generosos amb ell. Havia aconseguit entrar en un gran projecte europeu —poca feina i molts diners— sobre la seva especialitat: la prevenció del suïcidi. A més, havia obtingut una rebaixa en la càrrega de classes que havia d'impartir i l'havien autoritzat a desenvolupar totes les sessions a distància, des de casa.

El professor es negava a admetre que el motiu real d'aquestes prebendes era que se'l volien treure de sobre a la facultat, perquè hi havia docents joves que, intel·lectualment, eren molt més sexis que ell, i perquè, a les reunions del departament, a les trobades d'investigadors i fins i tot als claustres, s'estava posant pesadet. O «intens», el sinònim de moda. Per no parlar de la urgència que tenia el degà per buidar els despatxos dels dinosaures, per donar-los altres usos més profitosos en època de distanciament social. Tot això, no ho volia veure, el Rafa. La seva atenció, l'absorbien el projecte europeu i les seves doctorandes, moltes llatinoamericanes i poques espanyoles, més voluntarioses que brillants.

Per a la recerca internacional, la principal en què havia participat mai, el professor hi havia de contribuir amb un grup de discussió entre quatre suïcides frustrats. Repetia sempre que podia com li havia costat organitzar aquella trobada. Dues becàries li havien donat un cop de mà amb la logística i l'estaven ajudant en la transcripció de la conversa, tan extensa com profitosa, en termes acadèmics.

Poc abans del confinament, les quatre persones en qüestió havien accedit a explicar-li les seves misèries i desventures amb una transparència que feria. A més, ho havien fet en forma de diàleg obert, interpel·lant-se les unes a les altres. Però, al Rafa, això no el commovia. S'havia criat en una comarca en què, per culpa de l'endogàmia i la consanguinitat, l'índex de suïcidis era molt alt. Fins fa un parell de dècades, aquestes morts eren molt comunes a la zona.

El més freqüent era que el professor escoltés amb auriculars els fragments més rellevants de l'enregistrament. Quan se'n cansava perquè li feien mal les orelles, reproduïa la gravació des del seu Mac. En més d'una ocasió, la Valentina i la Judith li havien demanat que tanqués la porta del despatx del pis de Madrid, perquè allò que escoltaven era tèrbol, però addictiu, i els impedia concentrar-se en res que no fossin aquelles veus. A més, una d'elles era coneguda. Es tractava d'un tal Nani, un col·lega d'un amic periodista del Rafa, una mena de *playboy* madur que havia perdut la feina i la família per culpa dels seus excessos. El professor no tenia intenció de canviar d'hàbits al poble i deixava que l'àudio dels testimonis s'escampés pertot arreu sense barreres.

Semifinal (I)

NANI: Els pares se senten culpables.

SANDRA: Es pregunten: «Què hem fet?».

MERY: Volen saber de qui ha estat la culpa.

NANI: La culpa no és de ningú.

MERY: En tot cas, la culpa és meva.

NANI: Nostra.

SANDRA: A la gent li fa llàstima.

MERY: També hi ha qui et tracta com si fossis una puta boja, eh?!

MIGUEL: Jo prefereixo que no em preguntin, i tot això...

MERY: Uf! A mi, em molestava que no s'interessessin per mi.

MIGUEL: A mi, no.

MERY: A mi, sí.

MIGUEL: Vull que em deixin tranquil amb les meves merdes.

NANI: Home! També són les merdes d'algunes de les persones que estan al teu voltant, que t'estimen i que volen saber com estàs.

MIGUEL: El que tenen és curiositat...

SANDRA: Potser.

MIGUEL: Curiositat per descobrir quin paper han tingut en l'intent de suïcidi.

SANDRA: La vegada que em vaig penjar, vaig deixar sense gas tota la urbanització.

NANI: Hòstia!

MIGUEL: Ho, ho, ho, ho!

MERY: Què vas fer, noia?

SANDRA: Potser va passar... això... perquè...

MIGUEL: Estaves grassa? Sí o no?

SANDRA: Havia guanyat pes. Per culpa de la depressió, de l'ansietat i de la medicació, menjava tothora i m'havia posat a sobre uns quants quilos. Bé... Molts quilos.

MIGUEL: I què vas fer?

SANDRA: Vaig lligar la corda a un conducte de gas molt alt que hi havia darrere del jardí del xalet dels meus pares, vaig posar el cap dins del llaç escorredor i em vaig deixar caure des de l'escala de mà. La canonada no va aguantar.

MIGUEL: Ha!

SANDRA: Ho sé, és còmic.

MERY: És que... He, he, he!

SANDRA: Podeu riure, tranquils.